

heuvel een gangenstelsel, in een molshoop daarentegen komt maar één gang uit.

Wanneer men een aangepunte stok door een nestheuvel steekt, kan men door het plotseling doorzakken van de stok voelen hoe diep het nest gelegen is. Het nest ligt n.l. op verschillende diepten, afhankelijk van 't grondwater; normaal ligt het 10—15 cm onder het grondniveau; zelden (in zeer droge grond) 30—35 cm diep. Met een klein plantenschopje graaft men nu voorzichtig weg (niet wegsteken, maar meer afschrapen) totdat de nestholte bereikt is, waarin zich het nestmateriaal — een compacte massa plantendelen — bevindt. Dit nestmateriaal wordt nu eenvoudig met de hand uit de nestholte gelicht en in een stevige papieren zak gedaan, die goed gesloten opgezonden kan worden naar bovengenoemd adres; de onkosten worden natuurlijk vergoed.

Dr. **Thiadens** brengt vervolgens de St. Pietersbergkwesatie ter sprake. Hij wijst erop, dat zijns inziens ook bij het z.g. dalplan, dat door de Rijksdienst van het Nationale Plan naar voren wordt gebracht, vernietiging van natuurschoon kan veroorzaakt worden; grote hoeveelheden dekterrein zullen ergens gestort moeten worden en het is zeker dat de nog gave oostelijke Maashelling hier of daar geopend moet worden. Hij vraagt of de Pietersbergcommissie ook aan deze kant van de kwestie haar aandacht wil schenken, hetgeen de secretaris, de heer Kofman, gaarne toezegt. Spreker wijst er verder op, dat in de gangen van de St. Pietersberg, behalve door de ENCI, ook veel schade wordt aangebracht door de champignonkwekers en door boeren, die er aardappelen opslaan; er bestaat ernstige behoefte aan éénhoofdige leiding, wat betreft het beheer van het gangenstelsel.

**Te Heerlen op Woensdag 11 Februari 1948.**

Aanwezig de dames: Janssen en van der Ende, benevens de heren: van Rummelen, Dijkstra, van Loo, Collin, Swaninck, Adams, Rentrop, Willemse, Terhal en Bakker.

De heer van Loo laat de volgende reeds bloeiende planten circuleren: *Lonicera purpurea*, *Pulmonaria officinalis*, *Eranthis hiemalis*, *Erica Darleyensis*, *Erica carnea*, *Jasminum nudiflorum*, *Helleborus hybridus*.

Daarna vertoont de heer Rentrop enige specimen van Carboonfossielen.

De heer **Willemse** spreekt vervolgens over in het voorjaar reeds volwassen insecten, die in verband met de zachte winter 1947/48, dit jaar misschien extra vroeg zullen verschijnen. Aan de hand van materiaal en tekeningen wordt de levensgeschiedenis van de geelgerande watertor, *Dytiscus marginalis*, toegelicht, terwijl de verschillende in ons land voorkomende Dytiscus-soorten worden vertoond. Naar aanleiding van de bestrijding der rattenplaag in ons land, die thans intensief wordt aangepakt, worden de verschillende rattensoorten op plaatwerk vertoond.

Dr. **Dijkstra** doet mededeling aan de vergadering van mogelijk overwinterende zwaluwen in Amerika, waarover in *The American Midland Naturalist* van 1947 gepubliceerd werd. Diverse waarnemingen aan vogels bevestigen het vermoeden, dat vogels van een verstijfde toestand kunnen overgaan in een soort winterslaap.

#### DE SNORSTOMP.

door

J. LOTERIJMAN, Amsterdam

Thans wil ik een kort exposé geven over de voorwerpen waarop door een specht geroffeld wordt.

Gewoonlijk wordt aan een dorre of dode tak als snorstomp de voorkeur gegeven.

In 1945 deed ik over deze materie in het Aambos te Heerlen de volgende waarnemingen:

13 Maart: een specht zat tegen een vrij dik takstompje te roffelen. Het was 5 cm lang en bevond zich aan de zijdelings uitlopende hoofdtak.

15 Maart: een exemplaar was bezig aan de basis van een 70 cm lange dode zijtak, terwijl op een andere plaats de zijkant van een afgebroken dikke zijtak als snorstomp gebruikt werd.

18 Maart: op een ruim 1 m lange, dode dwars-tak werd aan de basis geroffeld.

28 April: 15 maal werd met korte tussenpozen geroffeld op een 2 m lange, armdikke zijtak. Deze was van boven gedeeltelijk weggerot.

Ook schijnt er wel eens gesnord te worden

op een boomstomp of tegen een deel van de hoofdstam.

Zo zag ik op 25 April 1945 in het Aambos een mannetje grote bonte specht, die driemaal roffelde vlak onder de nestopening, tegen de stam van een trilpopulier. Het geluid droeg niet ver, maar was duidelijk waarneembaar.

Op 28 April 1945 werd op dezelfde plaats om 20.20 opnieuw een roffelend mannetje waargenomen, die de boom als snorstomp gebruikte. Vervolgens vloog deze vogel weg, om bij terugkeer op dezelfde plaats opnieuw een roffel te slaan.

Ook aangetaste takken, door insecten ondermijnde of door zwammen geïnfecteerde schors schijnen als snorplaats gebruikt te worden.

Slechts zelden hoort men, dat ook levende takken als zodanig gebruikt worden. In deze zin uit zich Kofman.

De spechten worden soms de bomen en takstompen ontrouw en gebruiken b.v. een metalen voetstukje van een windwijzer, een zinken torenstuk, zinken plaatjes van telefoon- en telegraafpalen, een zinken wegwijzer, een zinken lap op een boomwond, een metalen vlaggestok of een metalen dakje boven een klok enz. om op te roffelen.

Op 10 Mei 1945 wandelde ik door het Aambos en zag tot mijn grote verbazing, hoe een mannetje grote bonte specht tegen de zinken lijst van een tuinmanshuisje roffelde, waarbij hij zich vastklemde aan de ene daklijst, om tegen de andere te hameren. Het was een mooi sterk geluid. De specht stoorde zich niet aan mijn aanwezigheid en roffelde eerst 7 maal en vervolgens 9 maal.

Wat betreft de bomen, welke de bonte specht uitzoekt om in te roffelen, zien we dat hij daarbij generlei voorkeur aan de dag legt. Merkwaardig is het, dat de bonte specht een sterke gehechtheid vertoont aan een eenmaal gekozen snorstomp. Dit constateerde ik zelf eveneens verschillende keren, b.v. op 13 Maart zag ik in het Aambos een bonte specht trommelend op dezelfde plaats, waar vroeger ook een roffelend exemplaar werd waargenomen. Op 22 Maart 1945 werd aan de buitenzijde van het Aambos dicht bij de Oliemolenstraat een roffelend exemplaar waargenomen, op deze zelfde plaats heb ik meerdere malen gedurende het broedseizoen spechten bezig gezien. De laatste keer, dat ik daar heb horen snorren was op

9 Juli. Ook op andere plaatsen in het Aambos kon vastgesteld worden, dat spechten steeds naar dezelfde snorstomp terugkeren.

Een vraag, die ons verder interesseert wanneer wij het roffelen in al zijn details bekijken, is, hoeveel snorstompen een specht er op na houdt en in hoeverre hij deze tegen soortgenoten verdedigt.

In de literatuur vindt men gewoonlijk aangegeven, dat de spechten er twee of meer snorstompen op na houden.

Kofman zag op 25 April 1938 aan de Duinweg tussen Bergen en Schoorl een bonte specht, die 5 × roffelde op 4 verschillende plaatsen en in 3 verschillende bomen.

Op 4 Mei 1938 werd in het Bergerbos te Bergen een bonte specht waargenomen, die op ongeveer 15 plaatsen roffelde. Deze ging al trommelend van boom tot boom, waarbij ook levende takken als snorstomp niet versmaad werden.

Op 5 Mei 1938, eveneens in het Bergerbos, zag Kofman een voedselzoekend exemplaar, dat steeds roffelde bij het passeren van dode stompen, al waren deze slechts een vinger dik. Vervolgens trommelde dit exemplaar in de nestboom, eerst drie maal op een dun stompje en vervolgens twee maal iets hoger, daarna eenmaal op hetzelfde stompje.

Zelf kan ik deze waarnemingen met de volgende uitbreiden:

Op de Zuidelijke wandelweg te Amsterdam werd op 26 Maart 1942 een roffelend exemplaar waargenomen, dat 3 × een roffel sloeg op 2 verschillende plaatsen.

Op 14 Maart 1945 werden in het Aambos op 5 verschillende plaatsen roffelende spechten waargenomen, waarbij met zekerheid vastgesteld werd, dat hier drie exemplaren met hun zang bezig waren.

Op 18 en 24 Maart werd beide keren een bonte specht geobserveerd, die op drie verschillende plaatsen roffelde.

Behalve dat uit deze waarnemingen blijkt, dat een specht er zeer zeker meer dan één snorstomp op na houdt kunnen we anderzijds opmerken, dat het kleine aantal snorstompen, hetwelk sommige schrijvers opgeven, aan de lage kant is. Immers we zagen dat de bonte specht, die gedurende het broedseizoen door ons geobserveerd werd, er zeker negen snorplaatsen op na hield.